מסורת הש"ס

א) נדרים סט: ב"ק עג: תמורה כה: ירוש' דמאי פ"ז ה"ו, ב) פסחים סג. חולין כט: ושי"נ, ג) מנחות יג., ד) דף כו., ה) לקמן קי., ו) מנחות יא:, ז) פסחים סב:, ח) לקמן סה:

עין משפט נר מצוה

קכד א מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ד:

* * *

אין רישא בשתי עבודות סיפא בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות: תנן אמר רבי יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת בשלמא לרבי יוחנן היינו דקתני זה הכלל אלא לאילפא מאי זה הכלל קשיא: [א]תנן התם הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר אמר רבי יוסי [א]אם לכך נתכוון תחילה הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת דבריו קיימין ואם משאמר הרי זו תמורת עולה (א) ונמלך ואמר הרי זו תמורת שלמים הרי זו [א] עולה איבעיא להו הרי זו תמורת עולה ושלמים מהו לחצות מהו אמר אביי בהא ודאי מודה רבי מאיר רבא אמר עדיין היא מחלוקת אמר [ב] רבא לאביי לדידך דאמרת בהא ודאי מודה רבי מאיר הרי שחיטה דלכי [ג] לחצות דמי ופליגי אמר ליה [ב]מי סברת אינה לשחיטה אלא לבסוף ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ומשנתינו דאמר סימן ראשון חוץ לזמנו סימן שני חוץ למקומו הרי קמיצה דלכי לחצות דמי[ג] ופליגי התם נמי [ד] שהקטיר קומץ מנחה חוץ לזמנו קומץ [ה] לבונה חוץ למקומו הרי קומץ דמנחת חוטא דליכא לבונה בהדיה ופליגי לא פליגי אמר רב אשי [ו] אם תימצי לומר פליגי פליגי בפסיעות רב שימי בר אשי מתני כדאביי רב הונא בר נתן מתני כדרבא כי אתא רב דימי אמר רבי מאיר בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר תפוס לשון ראשון דתנן אמר רבי יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה את מחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת

אין רישא בשתי עבודות. דהא מפרש כהדיא. סיפא איכא לאוקמא דבתרוייהו פליגי: **היינו דקתני זה הכלל.** לאיתויי עבודה אחת: **תנן התם.** במסכת תמורה: **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים.** שהעמיד בהמת חולין אצל שתים אחת עולה ואחת שלמים ואמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים: **הרי זו תמורת עולה.** תפוס לשון ראשון ואין קדושה חלה על קדושה: **הואיל ואי אפשר לקרות שתי שמות כאחת.** והוצרך להקדיש זה [ז] אחר זה: **דבריו קיימין.** ותרעה [ח] ותימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים וכן מפרש בתמורה [ד]: ה"ג **איבעיא להו הרי זו תמורת עולה ושלמים מהו.** מי אמרי' הא דפליג ר' מאיר ואמר תפוס לשון ראשון משום דאמר תמורת תרי זימני והוה ליה כנמלך אבל הכא דאמר תמורת עולה ושלמים חד דיבורא הוא ותרוייהו חיילי [ט] או דלמא תפוס לשון ראשון לעולם ופשטה קדושת עולה בכולה ותו לא אתו שלמים וחיילי: **לחצות מהו.** את"ל [י] פשטה קדושת עולה בכולה אמר הרי (זו) בהמה זו לחצות [יא] לעולה ושלמים מאי האי [יב] חד דיבורא הוא ואין זה חל בלא זה או דלמא כיון דפשטה בפלגא פשטה בכולה ולא אתו שלמים וחיילי: **והרי שחיטה.** דקתני מתני' לאכול כזית למחר כזית בחוץ: **דכי לחצות דמי.** דלאו מיהדר אימלוכי [יג] שהרי כמה זמנים יש בה וחד דיבורא הוא ופליגי וקא"ר יהודה תפוס לשון ראשון ור' מאיר דתמורה בשיטת רבי יהודה דמתניתין קאי דאמרינן בשמעתין ר"מ בשיטת רבי יהודה אמרה: **אמר ליה מי סברת אינה לשחיטה אלא לבסוף.** דלהוי הך תרתי מחשבות (ב) בסוף שחיטה [יד] וחד דיבורא הוא ולפי' הכי נימא ר' יהודה תפוס לשון ראשון: **ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף.** וכי היכי דמתחיל מחשבה בסוף [טו] מתחיל בתחילתה ומתוקמא מתני' כגון דאמר שחיטת [טז] סימן ראשון חוץ לזמנו ובשחיטת סימן שני חוץ למקומו ואית ליה לרבי יהודה מפגלים בחצי מתיר (ה) דהיינו חד סימן ותרי דבורי נינהו ואיפגל ליה מדבורא קדמאה אבל לחצות דחד דבור הוא מודי. [יז]ומהכא שמעינן דרבא אליבא דר"מ סבירא ליה אינה לשחיטה אלא בסוף מדליף עדיין היא מחלוקת (ג) ממתני' והיינו דאמר בתמיד נשחט (פסחים דף סג.) נימא קסברי אחרים אין לשחיטה אלא לבסוף וכדרבא דאמר רבא עדיין היא מחלוקת [יח] ממתני' דתמורת עולה ושלמים כלחצות דאחרים היינו רבי מאיר ורבא מוקי לרבי מאיר אינה לשחיטה אלא לבסוף): **הרי קמיצה.** דפליגי רבי יהודה ורבנן נה בפרק קמא דמנחות (דף יג.) כי מחשב לאכול כזית למחר כזית בחוץ כו': **דכי לחצות דמי.** דחד דיבורא הוא וזימים הרבה יש ולאו מיהדר אימלוכי הוא והכא ליכא לפלוגי בתרי דבורי כדפלגא [יט] בשחיטה בב' סימנין: **דאמר קומץ מנחה** [כ] **כו'.** שהמנחה יש לה שני מתירין הקומץ והלבונה וכי פליגי רבי יהודה ורבנן לאו בקמיצה פליגי דאין קמיצה בלבונה אלא בהקטרה פליגי [כא] שהיא עבודה בכל אחת ואחת וכגון שהקטיר קומץ מנחה על מנת לאכול כזית למחר וקומץ [כב] לבונה על מנת לאכול כזית בחוץ ואית ליה לרבי יהודה מפגלין בחצי מתיר וכיון דהיינו [כג] תרי דבורי נינהו מקמא איפגלא לה אבל בקמיצה דחד מתיר הוא לא פליג רבי יהודה: **מנחת חוטא.** מטמא מקדש או שמיעת הקול מביא מנחה בדלי דלות דכתיב לא יתן עליה לבונה (ויקרא ה): **פליגי בפסיעות.** ובמחשבת הולכה דאמר [כד] בפסיעה ראשונה חוץ לזמנו ובפסיעה שניה אמר חוץ למקומו דהוו להו תרי דבורי: **מתני כדאביי.** תני מתנייתא כדאביי דבלחצות מודי רבי מאיר: **מתני כדרבא.** תני מתנייתא כדרבא דבלחצות נמי פליג רבי מאיר:

אמר רבי יוסי אם לכך נתכוון מתחילה. פרק מרובה (ב"ק דף עג:) אמרינן תרי תוך כדי דיבור הוו חד כדי שאילת רב לתלמיד דזוטר וחד כדי שאילת תלמיד לרב דנפיש ותוך כדי דיבור קטן מודה רבי יוסי דמועיל דיבורו והכי קאמר אם אמר תמורת שלמים בתוך כדי דיבור קטן של תמורת עולה דהשתא דומה דנתכוון [כה] מתחילה לכך ואפי' עומד ואומר שלא נתכוון הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת דבריו קיימין. ונמלך קרי ליה תוך כדי דיבור גדול כשאמרו לאחר כדי דיבור קטן שדומה לנמלך ואפי' אומר שנתכוון מתחלה לשניהם לא אמר כלום: **דבריו** קיימים. וא"ת והא אמרינן בפ"ב דקדושין (דף נ:) ובעירובין פרק מי שהוציאוהו (דף נ.) ובפ' נערה המאורסה (נדרים סט:) כל שאינו בזה אחר זה [כו] בבת אחת אינו וי"ל דכיון דמשכחת בזה אחר זה כגון דאמר חציה לדמי עולה וחציה לדמי שלמים ואפילו בקדושת הגוף משכחת לה כגון בבהמה של שני שותפין ועוד דכל שאינו בזה אחר זה בבת אחת אינו מיירי בדבר שאי אתה יכול לקיים את שניהם שסותרים זה את זה כגון מקדש אשה ובתה דהי מינייהו מפקת וכן קיים ליכי ומופר ליכי דנדרים וכן ארבע אמות דעירובין (דף מט:) אבל הכא מקיימי תרוייהו וכן בפרק השולח בגיטין (דף מב.) הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ולא אמרינן כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו משום דהתם בזה אחר זה א"א לקיים את שניהם דבזה אחר זה קמא קני נפשיה וקני חבריה ובתרא לא קני כלל אבל בבת אחת אפשר לקיים את שניהם ואמרי' קנו ומשחררין זה את זה והא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ז:) תלייך בחצי פרוטה ותלייך בחצי פרוטה דאינה מקודשת וקמבעיא ליה שני חלייך בפרוטה מהו לא שייך למימר תפשוט מדרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו דכל שאינו בזה אחר זה מיירי בדבר שאין השני יכול לחול מחמת שחל הראשון תחלה כגון שתי אחיות ושתי תרומות ושתי מעשרות הלכך בבת אחת אינו משום דהי מינייהו [כז] מפקת אבל גבי קדושין בזה אחר זה אינו לא זה ולא זה אבל בבת אחת תפסי תרוייהו והא דאמר בסוף פ"ק דמנחות (דף יא.) היכי דמי ריבה שמנה כגון שהפריש לה שני לוגין ומשמע קצת מתוך הסוגיא שיש כאן קדושת הגוף וגבי חסר לבונתה דדייק [כח] התם (ו) הא יתר כשרה [והתניא יתר פסולה] ומפרש התם כגון שהפריש לה שני קמצים ולכשרה קאי כדפרישית התם והשתא היכי קדשי הא אמרי' כל שאינו בזה אחר זה בבת אחת אינו ונראה לפרש כגון דאמר יקדש קומץ אחד מתוך שני קמצים כדאמר בפרק התודה (שם עח:) ובפ"ב דקדושין (דף נא.) גבי תודה ששחטה על שמונים חלות הכל מודים היכא דאמר ליקדשו מ' מתוך שמונים דקדשי: **לחצות** מהו. פי' בקונט' דאמר הרי בהמה זו לחצותה לעולה ושלמים ואין זה דומה לחציה עולה וחציה שלמים דפליגי בהדיא בתמורה [כט] (דף כו.) ובפרק כילד מערימין (דף נט) אבל בפ' תמיד נשחט [פסחים סג.] לא דקדק בקונטרס שהביא הך דשמעתין ופי' לחצות כגון דאמר חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים ור"ח מפרש לחצות כגון דאמר לחצי היום תיהוי עולה ושלמים א"נ עולה ושלמים תהוי לחצי היום [ל]: **אמר אביי בהא ודאי מודה** ר"מ. ופריך והרי שחיטה דכי לחצות דמי דכיון דאינה לשחיטה אלא לבסוף היכי [לא] הוציא שני הדיבורים קודם שיהא סוף שחיטה והוי כאילו אמר לבסוף [לב] שחיטה יהא כזית חוץ לזמנו וכזית חוץ למקומו: **[סימן** ראשון חוץ לזמנו.] ודווקא סימן אחד דהוי דבר המסוים ומפגלין בחצי מתיר אבל אם אמר משהו ראשון חוץ לזמנו ומשהו שני חוץ למקומו לא הוי פיגול אע"ג דמפגלין בחצי מתיר כיון דלא הוי דבר המסוים ולא דמי לפסיעות וא"ת דמשמע הכא דרבא סבירא ליה אינה לשחיטה אלא לבסוף והיינו כר"ש לקיש דפרק שני דחולין (דף כט:) ושמעינן ליה לרבא בפרק החולץ (יבמות לו.) דבכולי הש"ס הלכתא כרבי יוחנן לגבי ר"ל בר מתלת ויש לומר דשאני הכא [לג] מדקאמר לה ר"ל משמיה דלוי סבא ויש לתמוה רבא דפריך ליה לאביי וק"ד דס"ל אינה לשחיטה אלא לבסוף תיקשי ליה מתני' (ז) דהקדיש מולים לערלים כשר ערלים למולים פסול הרי בסוף שחיטה חל דיבור ראשון ולא שני דלאי הוו חיילי תרוייהו הא קיימא לן דמקצת ערלה לא פסלה: **והרי** קמיצה דכי לחצות דמי ופליגי. תימה דלא פריך ממליקה דחטאת העוף דפליגי (ח) דחטאת [לד] העוף הכשירו בסימן אחד וליכא שני מתירין ויש לומר דאיכא שתי מתירין כגון מפרקת וסימן אחד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם משאמר הרי זו תמורת עולה נמלך: (ב) רש"י ד"ה אמר ליה מי וכו' תרתי מחשבות כל חד וחד בסוף שחיטה וחד: (ג) ד"ה ישנה וכו' במתניתין דתמורה:

* * *

שינויי נוסחאות

א] זו תמורת עולה ... ב] אמר ליה רבא ... ג] נ"ל דכי. וכן לקמן ... ד] נמי כגון דאמר קומץ דמנחה חוץ לזמנו וקומץ דלבונה חוץ ... ה] נ"א קורט. ועי' מנחות דף יג ... ו] נ"א אסי ... ז] זה לזה ... ח] בכת"י ניסף עד

מוסף רש"י

הרי זו תמורת עולה. דלית ליה לר"מ תפוס לשון ראשון (פסחים סג. ב"ק עג: תמורה כה:): ה"ג תמורת שלמים. ולא גרסינן ותמורת שלמים (ב"ק עג:): דבריו קיימין. דלאו בגמר דבריו אדם נתפס (פסחים סג.). ותהיה תמורת עולה ותהיה תמורת שלמים ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים, והכי עסקינן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהעמיד את זו כאן (תמורה כה:): לחצות מהו. אמר חציה עולה וחציה שלמים, מי מודה בה ר"מ או לא, מי אמרינן טעמא דר"מ משום דנמלך הוא, וכיון דחל שם עולה תו לא פקע, אבל כי אמר בהאלין ליכא למימר הכי, או דלמא כיון דפשטא ביה קדושת עולה ברישא תו לא חיילא קדושת שלמים: הרי שחיטה דלכי לחצות דמי ופליגי. דקא פליג ר' יהודה אדרבנן ואמר כר"מ תפוס לשון ראשון, דקאמר זה הכלל כל שמחשבת זמן קדמה למחשבת מקום פיגול וחייבין עליו כרת, לא שנא בעבודה אחת ולא שנא בשתי עבודות שחישב בעבודה שניה מחשבת פסול גמר מחשבת פיגול לא תפקע ליה מיד פיגול דתפוס לשון ראשון, ורבנן סברי אף בגמר דבריו אדם נתפס והויא לה מחשבת עבודה עירוב מחשבות ולא קרב המתיר כמצותו, ואנן בעינן דלא ליהוי ביה פסול אחרינא, דהכי אלה כתיב ביה, אלמא מאן דלית ליה תפוס לשון ראשון אפילו לאלתר אית ליה דהא ודאי טובא יש בשתי ופליג ר' יהודה (פסחים סג.): אינה לשחיטה אלא לבסוף. אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה (חולין כט.). ותחלת מחשבה היא (פסחים שם): ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף. הכל קרוי שחיטה (חולין שם):

* * *

שיטה מקובצת (המשך)

ליקוטים

שיטה מקובצת